

УДК

Филима Ю. – ст. гр. ХК-32

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ПОЛІТИЧНИХ ЕЛІТ В ТОТАЛІТАРНОМУ І ДЕМОКРАТИЧНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Науковий керівник: к. ф. н., професор Ніконенко В. М.

Терміном «еліта» називаються провідні верства суспільства, які здійснюють керівництво або досягли визначних успіхів у певних галузях суспільного життя, а також мають інтелектуальні чи моральні переваги над іншими соціальними верствами. Надзвичайно важливим фактором функціонування будь-якого суспільства є характер і якісний рівень політичних еліт, які мають вирішальний вплив на механізми політичного протистояння і специфіку політичного процесу в цілому.

Феномен політичної еліти має універсальний характер, хоча ці еліти суттєво відрізняються в суспільствах з демократичним і тоталітарним режимами. Так, на відміну від тоталітарного суспільства, в умовах демократії політична еліта повинна завойовувати право на здійснення владних функцій у відкритій і вільній конкуренції. Для цього має бути плюралізм еліт, їх вільна конкуренція, взаємна критика і суперництво. Арбітром же виступають народні маси, які здійснюють вибір між конкуруючими за владу елітами, мають змогу впливати на політичний процес.

Розглядаючи лідерство в тоталітарному та демократичному суспільствах, можна побачити чітку різницю: тоталітарне лідерство передбачає одноособову політичну владу, монополізм у прийнятті політичних рішень; демократичний лідер формується в умовах конкурентної політичної боротьби, яка передбачає високі професійні, інтелектуальні й моральні якості.

Якщо оцінювати політичні режими по співвідношенню сил, що діють, різних по головних принципах свого існування, то, звичайно, оптимальним є демократичний режим. Тому, що в умовах цього режиму народ, будучи джерелом влади, прямо і безпосередньо формує представницькі органи влади, активно бере участь в управлінні суспільством, контролює діяльність виконавчого апарату.

Постійна змінюваність політичних еліт, їх оновлення за рахунок припливу представників різних соціальних груп і політичних сил забезпечує соціальну рівновагу, що є неодмінною умовою демократії. Якщо такої змінюваності, циркуляції немає, то відбувається неминучий занепад, загнивання еліти, яка вироджується в кліку, що намагається втриматись при владі будь-якими засобами.